

Şanizade Mehmed Ataullah Efendi

181535

MADDE YAYIMLANDIKTAN
SONRA GELEN DOKÜMAN

S

Şanizade Ataullah Efendi

Şanizade Mehmed Ataullah Efendi (Şānizāde Mehmed 'Aṭā' Allāh, 1182/1769 or 1184–1242/1771–1826) was an Ottoman *kadı* (*qāḍī*), physician, historian, polymath, and polyglot. His father was Kadı Şanizade Mehmed Sadik Efendi (Şādiq, d. 1206/1791–2). Şanizade studied in a *medrese* (*madrassa*, religious college), the location of which is not specified in sources, and became a *müderris* (*mudarris*, *medrese* professor) on 18 Muharrem (Muḥarram) 1200/21 November 1785. He also studied in the medical *medrese* of the Süleymaniye mosque in Istanbul. Prior to his appointment as *hekimbaşı* (*hekimbāşı*, “head physician”), Hekimbaşı Numan Naim Efendi (Nu'mān Na'im, d. 1220/1806) was one of Şanizade's masters (*Tārīkh*, 3:135). Şanizade also attended the Mühendishane-i Berrī-yi Hümayun (Mühendishāne-i Berrī-yi Hümayūn, Imperial School of Land Engineering) in 1210/1795, during the reign of Sultan Selim III (Selīm, r. 1203–22/1789–1807), where he studied Italian and French under the translator and interpreter of the imperial council Bulgarzade Naci Yahya Efendi (Bulghārzāde Nāci Yahyā, d. 1239/1824).

On 1 Cemaziülâhır (Jumādā II) 1231/29 April 1816, Şanizade became both the *müderris* of the Çorlu *medrese* and Havass-ı Refiye, the title given to the *kadı* (*qāḍī*, judge of the Canon law of Islam) of Eyüb (*Tārīkh*, 2:255). He was discharged as Havass-ı Refiye on 1 Cemaziülâhır 1232/18 April 1817 and given the rank of *kadı* of Mecca. On 3 Rebiülâhır (Rabī' II) 1232/20 February 1817, he was appointed as inspector of Sadr-ı Ali (Şadr-ı 'Alī)/Evkāf (Grand Vizierate/Foundations) for life. He was dismissed from this post on 9 Muharrem 1237/6 October 1821; it is unclear from the sources why he was dismissed from a lifelong post.

Following the death of Asım ('Āşım) Efendi on 9 Safer (Şafar) 1235/27 November 1819, Şanizade was appointed to succeed him as *vakantüvis* (*vaq'anüvīs*, Ottoman court historian) by Sultan Mahmud II (Maḥmūd, r. 1223–55/1808–39) on 15 Safer 1235/3 December 1819 (*Tārīkh*, 1:5; 3:84). In this role, he recorded events between 1223/1808 and 1236/1821. He was dismissed from this position on 15 Safer 1241/29 September 1825 after falling out of favour with either the sultan or Hekimbaşı Mustafa Behcet Efendi (1188–1249/1774–1834; Cevdet Paşa, *Tārīkh-i Cevdet*, 12:185, 241); he transferred his notes

The Encyclopaedia of Islam Three, (2021-5), 2021: E. J. Brill, 2021. İSAM DN 292270.

01 Aralık 2021

MADDE YAYIMLANDIKTAN
SONRA GELEN DOKÜMAN

01 Eylül 2021

(181595)

ŞÂNİZÂDE MEHMED ATÂULLAH EFENDİ (1826)

Rifai Erten(*)

"Osmanlı'da Basılmış İlk Resimli Anatomi Kitabının Yazarı
ve Osmanlı'da Modern Tıbbın Öncülerinden"

Hayatı

Şânizade Mehmet Ataulлах Efendi, Osmanlı devletinde siyasi ve ekonomik problemlerin yoğunlaştığı ve bunlara bağlı olarak eğitim ve öğretim sorunlarının arttığı bir dönemde, 1771 yılında İstanbul'da dünyaya gelmiştir. İlk ruus diploması alan Şânizade, daha sonra tıp medresesinde tıp tahsilini tamamlamıştır. Onun buradaki hocaları arasında zamanın hekim-başısı Numan Naim Efendi de vardır. Şânizade, sadece hekim değil, aynı zamanda bir mühendistir. III. Selim tarafından 1794 tarihinde düzenlenen mühendishaneye devam etmiştir. O, Charles Bossut'nun *Cours Complet de Mathematique* adındaki eserinin *Hesap* adıyla yapmış olduğu çevirisinde bize bu konuda bilgi vermiştir.

Şânizade, aynı zamanda hukukçudur. 1816 yılında Eyüp Sultan Mahkemesi hâkimliğine atanmıştır. İki yıl bu görevi yürüten Şânizade, daha sonra, Haremeyn Evkaf müfettişliğine getirilmiş, bu görevde de iki yıl kaldıktan sonra, vakanüvis olarak tayin edilmiştir. Şânizade vakanüvislik görevine getirilince, onu o göreve tayin eden Sultan II. Mahmud (1808-1839) için Sultan'ın culûs tarihi olan 28 Temmuz 1808 tarihinden başlayarak, 1821 tarihine kadar olan olayları yazmış ve dört cilt hâlinde, *Tarih-i Şânizade* adıyla yayınlamıştır. Şânizade vakanüvislik görevinden 1825'te ayrılmış ve 1826 tarihinde Sultan Mahmud tarafından arpalığı olan Tire'ye sürgün edilmiştir. Bu olaya çok üzülen Şânizade, her ne kadar padişah ta-

* Dr. Din Dersi Öğretmeni, rifaierten@gmail.com

İSLAM MEDENİYETİNDE

BİLİM ÖNCÜLERİ

- TIP -

PROJE EDİTÖRÜ: MEHMET AZIMLI

Kitap Editörü: Zehra Gençel Efe

İLİMYURDU YAYINCILIK: 189

İnceleme-Araştırma

İslam Medeniyetinde Bilim Öncüleri Serisi - 9

ISBN: 978-605-2339-53-4

Kitabın Adı

İSLAM MEDENİYETİNDE BİLİM ÖNCÜLERİ / TIP

Proje Editörü

Mehmet Azimli

Kitap Editörü

Zehra Gençel Efe

Eylül 2021

İç Düzen

İlimyurdu Yayıncılık

Kapak Tasarımı

Yunus Karaaslan

Baskı-Cilt

Enes Basın Yayın ve Matbaacılık Ltd. Şti.

Litros Yolu Fatih Sanayi Sitesi No: 12/210 Topkapı/İstanbul

Tel: 0212 501 47 63 Sertifika No: 45822

ilimyurdu

Yayıncılık ve Eğitim Hizmetleri Ltd. Şti.

Molla Gürani Mh. Akkoyunlu Sk. No: 36 Fındıkzade- Fatih / İSTANBUL

Tel.: 0212 533 05 35 Faks: 0212 631 53 69

www.ilimyurdu.com info@ilimyurdu.com

Sertifika No: 45032

Bu eserin tüm yayın hakları İlimyurdu Yayıncılık ve Eğitim Hiz. Ltd. Şti.'ne aittir. Eleştirel makale ve dergilerde yapılacak kısa alıntılar dışında, bu kitabın bir kısmı veya tamamı, yayıncının izni olmadan yayımlanamaz.

mana
YAYINLARI

2021